

Hazai vállalatok pénzügyi nehézségei 2022 júliusában

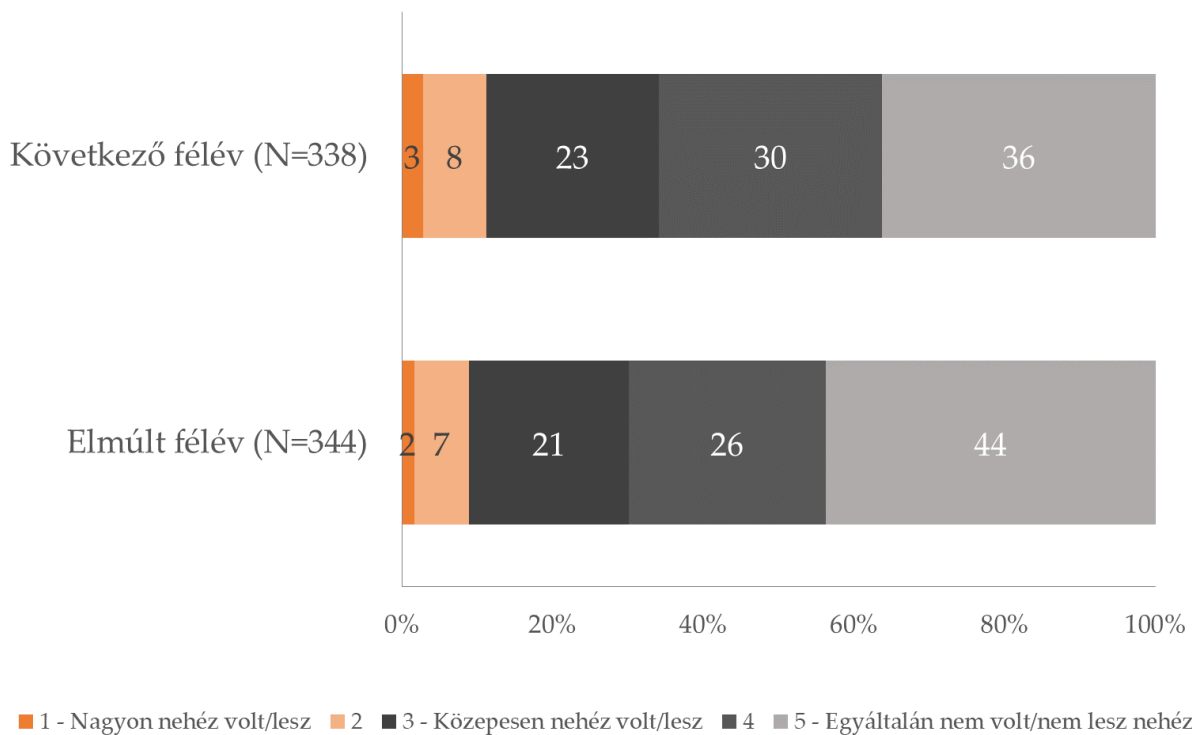
Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) konjunktúravizsgálata részeként 2022 júliusában összesen 350, legalább 20 főt foglalkoztató hazai vállalkozást kérdezett meg pénzügyi helyzetéről, azon belül a pénzügyi kötelezettségek teljesíthetőségéről, a pénzügyi nehézségeikről, a pénzügyi tartalékaik szintjéről és az azonos ágazatba tartozó, közvetlen versenytársak piacról való kilépési kockázatával kapcsolatos percepcióikról.

2022 júliusában a cégvezetők 44 százaléka szerint egyáltalán nem volt nehéz a vállalkozása számára a pénzügyi kötelezettségek teljesítése, míg 56 tapasztalt különböző mértékű nehézségeket. A következő félévre kevésbé tekintenek bizakodóan a vállalkozások. Kevesebben számítanak arra, hogy egyáltalán nem lesz nehéz (36 százalékuk), mint az elmúlt félévben és 64 százalékuk számít bármilyen mértékű nehézségekre a pénzügyi kötelezettségek teljesítése terén a következő félév folyamán.

Legkevésbé a kereskedelmi és a feldolgozóipari cégek számára volt probléma a pénzügyi kötelezettségek teljesítése az elmúlt félévben, de a következő félévre vonatkozóan a két ágazatban kisebb azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek egyáltalán nem számítanak

nehézségre. A szolgáltató és az építőipari cégek is különböző mértékben, de nehezebb következő félévre számítanak a kötelezettségeik teljesítésében, mint amit az előző félévben tapasztaltak. A cégméret növekedésével párhuzamosan kevésbé jelent nehézséget a pénzügyi kötelezettségek teljesítése, azonban a következő félévre vonatkozóan minden létszámkategória esetén alacsonyabb azoknak a cégeknek az aránya, amelyek egyáltalán nem számítanak nehézségre pénzügyi kötelezettségeik teljesítése során, mint azon vállalatok aránya, amelyek nem tapasztaltak az előző félévben. A tisztán hazai tulajdonú cégek között magasabb a pénzügyi kötelezettségeik teljesítésében bármilyen mértékű nehézségeket tapasztaló és nehézségekre számító vállalatok aránya, mint a külföldi (rész) tulajdonú cégek esetén.

1. A pénzügyi kötelezettségek teljesíthetőségének megítélése 2022 júliusában

Azon vállalkozások körében, amelyek 2022 első félévében szembesültek valamilyen pénzügyi nehézséggel, részletesen is rákérdeztünk a probléma típusára. **A legtöbb vállalkozásnak a 2022 júliusát megelőző hónapokban az árfolyamveszteség, a megrendelt alapanyagok és nyersanyagok kifizetése és az energiahordozók kifizetése jelentette a legnagyobb pénzügyi problémát.** A finanszírozási problémával szembesülő vállalatok körében az összes ágazatban az első három leggyakrabban említett nehézség között szerepel az árfolyamveszteség és a megrendelt alapanyagok és nyersanyagok kifizetése. Az építőipari cégek számára emellett a két finanszírozási probléma mellett az adók és járulékok befizetése jelentett problémát, míg a szolgáltató, kereskedő és feldolgozóipari cégek számára az energiahordozók kifizetése Vállalatmérettől függetlenül a három leggyakrabban említett pénzügyi nehézség

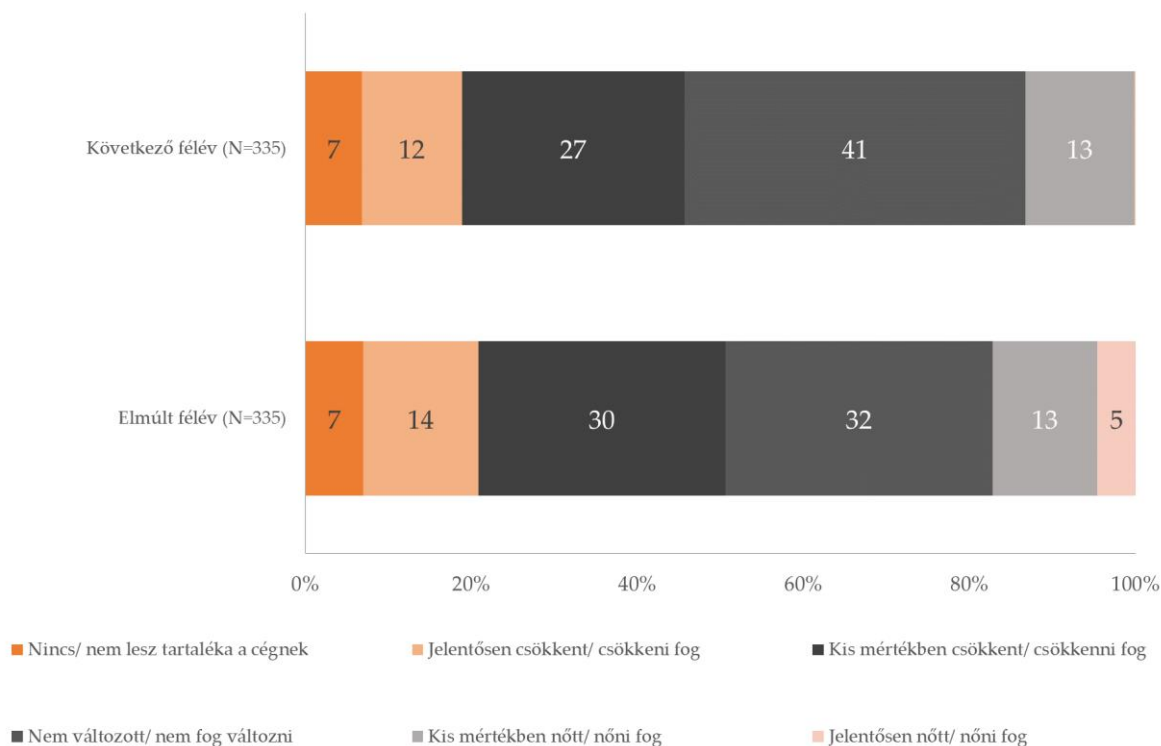
között szerepel az energiahordozók kifizetése. A 250 fő alatti vállalatok számára az energiahordozók kifizetése mellett a megrendelt alapanyagok és nyersanyagok kifizetése jelentett leginkább nehézséget az elmúlt hónapokban. Az árfolyamveszteség a 20–49 és a 100–249 fő közötti cégek számára az elsőként említett problémaként szerepelt. Az 50–99 fő közötti vállalatoknál az első három pénzügyi nehézség között harmadikként szerepelt a megrendelt termékek és szolgáltatások kifizetése. A 250 fő feletti cégek az energiahordozók kifizetése mellett a megrendelt termékek és szolgáltatások kifizetését és a szállítási költségek finanszírozását tartották leginkább problémának az elmúlt hónapokban.

A pénzügyi tartalékok szintjét 2022. első félévére vonatkozóan kedvezőbbnek ítélték meg utólag a vállalatvezetők, mint amit a

következő félévre valószínűsítenek. A különbség nagyrészt abból fakad, hogy a következő félévben nagyobb arányban számítanak a cégvezetők a pénzügyi tartalékok stagnálására a múlt félévhez képest. Az elmúlt félévben a vállalatok 32 százalékánál nem változott a tartalékok szintje, a következő félévben a cégek 41

százaléka nem számít változásra. 2022 első félévében a vállalatok 5 százaléka tapasztalt jelentős növekedést pénzügyi tartalékai szintjében, ezzel szemben a következő félév folyamán a cégvezetők szinte egyáltalán nem (0,3 százalék) számítanak a tartalékok nagy arányú növekedésére.

2. A pénzügyi tartalékok szintjének megítélése 2022 júliusában

Forrás: GVI 2022

Az elmúlt félévre vonatkozóan kitűnik, hogy a rendelkezésre álló pénzügyi tartalékok szempontjából kereskedelmi cégek voltak a legkedvezőbb helyzetben. A kereskedők 16 százaléka számolt be arról, hogy pénzügyi tartalékaik szintje jelentősen növekedett, míg a többi ágazatban sokkal alacsonyabb azon vállalatok aránya, amelyek jelentősen tudták tartalékaikat növelni. A következő félévre vonatkozó várakozások szerint a szolgáltató, a

kereskedő és a feldolgozóipari vállalatok is inkább stagnálásra vagy csökkenésre számítanak pénzügyi tartalékaik szintjében. Az építőiparban az előző félévhez viszonyítva több cég valószínűsíti pénzügyi tartalékainak kis mértékű emelkedését a következő időszakban. A 20–49 fő és a 100–249 fő közötti vállalatok körében a legmagasabb azoknak a cégeknek az aránya, amelyek nem rendelkeztek az elmúlt félévben tartalékokkal.

Csökkenő tartalékokról legnagyobb arányban a 20–49 fő közötti és a 250 fő feletti cégek számoltak be 2022. első félévére vonatkozóan. A 100–249 fős cégek kivételével, mindegyik létszámkategóriában növekedett az előző félévhez képest azon vállalatok aránya, amelyek stagnálásra számítanak a következő félévre vonatkozóan pénzügyi tartalékaik szintjében. A 100–249 fős vállalatok várakozásai a többi létszámkategóriához képest a legnegatívabbak következő féléves pénzügyi tartalékszintjükre vonatkozóan.

A 2022. júliusi időszakot megelőzően rendre a vállalatvezetők kicsit több, mint fele vélekedett úgy, hogy egyáltalán nem valószínű, hogy versenytársaik kilépnek a piacról. 2022. júliusában jelentősen csökkent ez az arány, már csak a cégvezetők 39 százaléka gondolja úgy, hogy versenytársaik piaci kilépése egyáltalán nem valószínű. Ezzel párhuzamosan nőtt azoknak az aránya, akik szerint valószínű (2022 áprilisához képest júliusban 6 százalékpontos növekedés), illetve nagyon valószínű (2022 áprilisához képest júliusban 4 százalékpontos növekedés) a versenytársak

piacról való kilépése a következő félév során. Júliusban a cégvezetők 7 százaléka szerint nagyon valószínű, 13 százaléka szerint valószínű, hogy elő fog fordulni az, hogy versenytársaik a következő hónapok során felfüggesztik tevékenységüket. A szolgáltatás területén és az építőiparban megoszlik a vállalatvezetők véleménye a versenytársaik piaci kilépésének valószínűségével kapcsolatban. Ők számítanak arra legkevésbé, hogy versenytársaik kilépnek a piacról a következő hónapok folyamán, ugyanakkor körükben magas azon vállalkozások aránya is, amelyek valószínűsítik ezt. A feldolgozóipari és a kereskedelmi vállalkozások vezetői között a legalacsonyabb a versenytársak kilépését egyáltalán nem valószínűsítők aránya. Létszámkategóriák szerint leginkább az 50–99 fő közötti cégek vezetői számítanak versenytársaik piaci kilépésére, míg legkevésbé a 20–49 fő közötti vállalatok vezetői tartják ezt valószínűnek. A részben vagy döntően exportáló vállalatok vezetői nagyobb arányban valószínűsítik a versenytársaik piacról való kilépését, mint a nem exportáló cégek vezetői.

Toborzási nehézségek a hazai vállalkozások körében

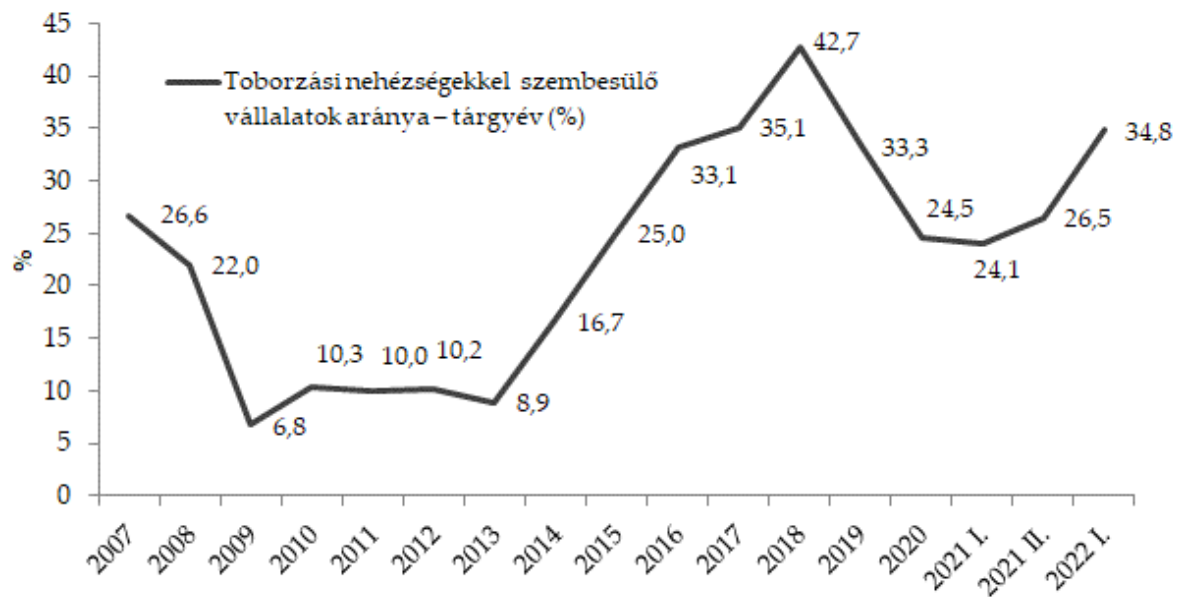
A Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) elemzésében a vállalatok toborzási nehézségeinek gyakoriságát vizsgáljuk, megmutatva az utóbbi években a toborzási nehézséget tapasztaló vállalatok arányának változását, az egyes munkaerő típusok toborzási nehézségeinek alakulását, illetve elemezzük, hogy a toborzási nehézséggel való szembesülés esélye hogyan változik egyes kiemelt cégjellemzők által meghatározott vállalati csoportokban. Az elemzett adatok a Rövidtávú munkaerőpiaci prognózis adatfelvétel 2022. tavaszi hullámából származnak, melynek keretében 5600 versenyszférában működő vállalkozás válaszolt munkaerőgazdálkodásával kapcsolatos kérdésekre. Az eredmények reprezentatívnak tekinthetők a versenyszférában teljes munkaidőben alkalmazásban állók földrajzi elhelyezkedés, gazdasági ág és vállalati létszámkategória szerinti együttes megoszlása szerint

A toborzási nehézségek az elmúlt években

A gazdasági válság és elbocsátások hatására 2009-ben történt jelentős mértékű csökkenés után 2010-től 2013-ig lényegében stagnált a toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya. 2010 és 2012 között a vállalatok 10 százaléka értékelte problémásnak bizonyos pozíciók betöltését, 2013-ban 9 százalékuk. 2014-től kezdve azonban jelentős mértékű növekedést tapasztaltunk – 2014-ben a vállalatok 17 százaléka számolt be toborzási nehézségekről, ez utóbbi trend 2015-ben is folytatódott, 2016-ban pedig már a vállalatok egyharmada tapasztalt nehézségeket ezen a téren. 2017-ben az előző évhez képest ez az arány ugyan kisebb mértékben, de tovább emelkedett (35 százalék), 2018-ban pedig további jelentős növekedés volt megfigyelhető: ekkor a

vállalatok 43 százaléka számolt be arról, hogy a cégnél tartósan betöltetlen álláshelyek vannak. Ezt követően jelentős csökkenés következett be: 2019-ben a vállalkozások 33 százaléka, 2020-ban pedig – már a koronavírus-járvány időszakában – mindösszesen a 25 százaléka számolt be toborzási nehézségekről. A csökkenő tendencia lassuló ütemben ugyan, de még 2021 első hónapjaiban is folytatódott (24 százalék), az év második felében viszont megfordult (26 százalék), 2022 első félévére pedig azon vállalkozások aránya, melyek toborzási nehézségről számoltak be, már csaknem elérte a 35 százalékot.

1. ábra: Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása

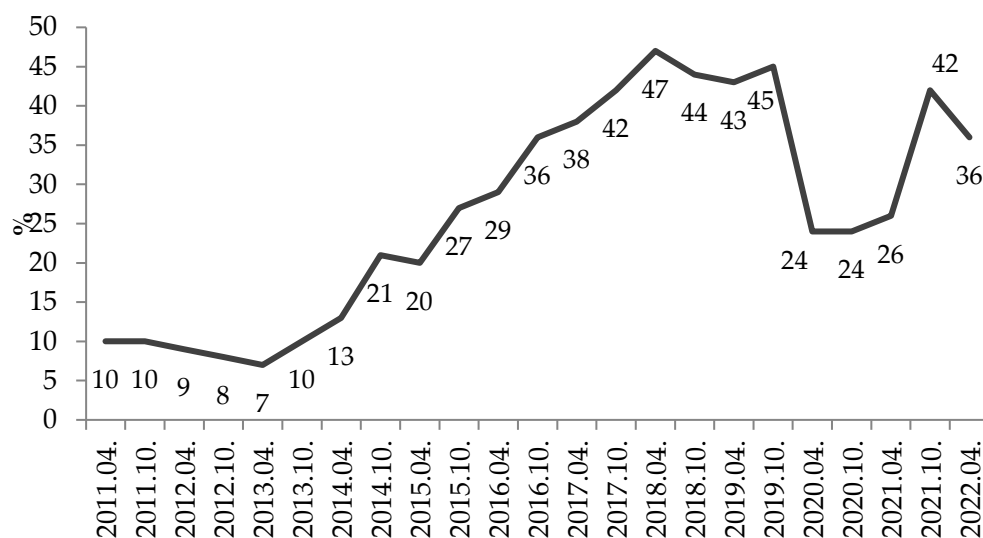

Forrás: ITM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2023-as évre (tavasz)

A GVI Féléves Konjunktúrafelvételének eredményei szintén azt támasztják alá, hogy 2014 óta jelentősen nőtt a toborzási nehézségekkel küzdő vállalatok aránya. A felvétel eredményei szerint 2014 októberére ugrott meg a munkaerőhiányt vagy szakemberhiányt érzékelő cégek hányada, ekkor 13 százalékról 21 százalékra emelkedett az arányuk. Az ezt követő félévben stagnálás volt tapasztalható (20 százalék), azonban 2015 októberétől kezdve ismét növekedésnek indult a toborzási nehézséggel küzdő cégek aránya, 2016 októberére már a vállalkozások 36 százaléka számolt be ilyen problémáról. 2018 áprilisában rekord magasan mértük az arányukat – ekkor a cégek 47 százaléka számolt be toborzási nehézségekről. Ezután, a koronavírus-járványig bezárólag 43 százalék és 45 százalék között alakult a munkaerő- vagy szakember-hiánnyal küzdő vállalatok aránya.

A járvány 2020 tavaszi első és őszi második hulláma, valamint az emiatt bevezetett szigorú korlátozó intézkedések következtében 2020 áprilisában és októberében a megkérdezett cégeknek már jóval kisebb aránya számolt be munkaerőhiányról (24–24 százalék), és még 2021 áprilisára is csak kismértékben emelkedett az arányuk (26 százalék), pedig ekkor már fokozatosan elkezdődött a harmadik hullám miatt bevezetett korlátozások enyhítése. 2021 októberében, miután a járvány negyedik hulláma nem vont maga után újabb korlátozó intézkedéseket, a munkaerőhiányról beszámoló cégek aránya lényegében visszaállt a válság előtti szintre (42 százalék), 2022 tavaszára ugyanakkor néhány százalékpontot mérséklődött (36 százalék).

2. ábra: Munkaerőhiányt / szakember-hiányt érzékelő cégek arányának alakulása a GVI Féléves Konjunktúrafelvételének eredményei szerint

Forrás: GVI Féléves Konjunktúra-felvétel

Toborzási nehézségek vállalati jellemzők szerint

Különböző vállalati körök nem egyforma valószínűséggel találkoznak toborzási nehézségekkel működésük során. Az alábbiakban exporttevékenység, gazdasági tevékenység, vállalatméret, tulajdonosi háttér és régió szerinti regressziós modell segítségével határozzuk meg, hogy mely jellemzők növelik ennek esélyét.

A tulajdonszerkezet hatása nem szignifikáns a toborzási nehézségek valószínűségére.

Az exporttevékenység mértékével párhuzamosan nő a toborzási nehézségek valószínűsége (4, illetve 8 százalékponttal).

A vállalkozás méretének növekedésével nő annak a valószínűsége, hogy toborzási nehézségekkel szembesül egy cég: a 250 fő feletti vállalkozások esetében 31 százalékponttal nagyobb annak a

valószínűsége, hogy a cég ilyen nehézségekkel küzd, mint a 10–19 fős vállalkozások körében. A 10–19 fős cégekhez képest az 50–249 fős kategóriában 9 százalékponttal magasabb a toborzási nehézségek előfordulása, míg a 20–49 fős kategória esetén nincs szignifikáns különbség a 10–19 fős cégekhez képest.

A gazdasági ágazat hatása az egyéb gazdasági szolgáltatások, a pénzügyi tevékenységek, a turizmus-vendéglátás, a kereskedelem és a mezőgazdaság esetén szignifikáns: az első három esetben nagyobb valószínűséggel fordul elő toborzási nehézség (sorrendben 6, 25 és 17 százalékponttal), míg utóbbi két ágazatban kisebb az esélye (sorrendben 7, illetve 12 százalékponttal), mint az iparban. A szállító-raktározó cégek és az építőipari cégek hasonló mértékben szembesülnek toborzási nehézségekkel mint az ipari vállalatok, a

különbség ezen ágazatok esetében nem szignifikáns.

A központi régióhoz képest az ország összes többi régiójában 9–24 százalékponttal magasabb a toborzási nehézségek előfordulásának valószínűsége.

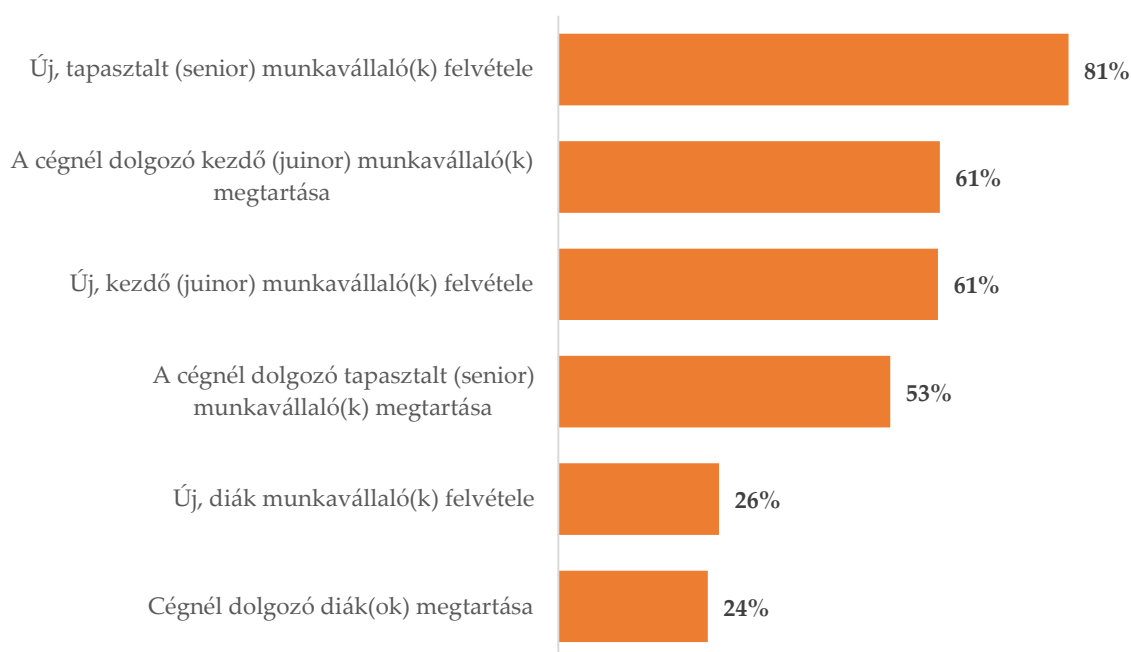
A munkaerőhiány munkavállalói típusok szerint, munkaerőhiány alakulásával kapcsolatos várakozások

A toborzási nehézségekről beszámoló vállalatok körében megvizsgáltuk, hogy milyen típusú munkavállalók felvétele, illetve megtartása jelent problémát számukra. A válaszokat a regisztrált vállalkozások létszámkategória, ágazat és régió szerinti megoszlására vonatkozóan súlyoztuk.

Azon vállalkozások körében, amelyek jelezték, hogy tartósan betöltetlen álláshelyeik vannak, a munkaerőhiány elsősorban az új, tapasztalt

(senior) munkavállalók felvételénél okoz nehézséget (81 százalék), de ezen cégek több mint fele említette a kezdő (junior) munkavállalók felvételét és megtartását (61–61 százalék), valamint a senior munkavállalók megtartását (53 százalék) is. A diák munkavállalók felvételét (26 százalék) és megtartását (24 százalék) csak a vállalkozások negyede jelölte meg a munkaerőhiányra visszavezethető nehézségként.

3. ábra: Munkaerőhiányra visszavezethető nehézségek a tartósan betöltetlen álláshelyekkel rendelkező vállalkozásoknál

Forrás: ITM–GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2023-as évre (tavasz) (N=826–1090)

A meglévő munkaerő megtartása, toborzási nehézségek kiküszöbölése

A toborzási nehézségekről beszámoló vállalatok körében feltérképeztük, hogy milyen intézkedésekkel igyekeznek megtartani meglévő munkatársaikat, továbbá milyen eszközökkel próbálják enyhíteni a tapasztalt nehézségeket. Ebben az alfejezetben a regisztrált vállalkozások létszámkategória, ágazat és régió szerinti megoszlására vonatkozóan súlyoztunk. Az ábrákon és a táblázatokban közölt arányok tehát a regisztrált vállalkozások megoszlására vonatkozóan tekinthetők reprezentatívnak.

A toborzási nehézségeket tapasztaló vállalkozások körében a meglévő munkaerő

megtartásának legfontosabb eszköze a béremelés, erről az érintett cégek 69 százaléka számolt be. Számottevő még a munkakörülmények, munkaeszközök fejlesztése (41 százalék), a munkavállalói továbbképzések biztosítása, finanszírozása (31 százalék), illetve a munkahelyi hangulat javítása (30 százalék). A toborzási nehézségekben érintett vállalatoknak ugyanakkor alig több mint 10 százaléka számolt be arról, hogy cafetéria juttatások bővítésével, atipikus foglalkoztatási formák bevezetésével vagy előrelépési lehetőségek felajánlásával kívánják megtartani állományukat.

4. ábra: Meglévő munkavállalók megtartására irányuló intézkedések toborzási nehézségekben érintett vállalatok körében

Forrás: ITM–GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2023-as évre (tavasz) (N=1339–1342)

A toborzási nehézséggel küzdő vállalkozások 32 százaléka számolt be arról, hogy a munkaerőhiány kezelése érdekében

versenytársaikhoz képest magasabb béreket biztosítanak, amely a felsorolt intézkedések közül a legelterjedtebb. 28 százalék új

GHT 2022. szeptember

toborzási módszereket alkalmaz, 18 százalék beruházásokat eszközöl a munkaerőigény csökkentése érdekében, rendre 15 százalék növeli a meglévő munkavállalók munkaterheit, külföldi állampolgárságú munkavállalókat, vagy diákmunkát alkalmaz, 13 százalék pedig atipikus foglalkoztatási formák bevezetésével kívánja kezelni a

munkaerőhiányt. A tapasztalt arányok alapján arra is következtethetünk, hogy a vállalkozások a felsoroltakon kívül más eszközökkel igyekeznek reagálni az általuk tapasztalt munkaerőhiányra, illetve nem állnak rendelkezésükre olyan eszközök és lehetőségek, amelyek által a problémát saját szintjükön kezelni tudnák.

5. ábra: Munkaerőhiány kezelésére irányuló intézkedések toborzási nehézségekben érintett vállalatok körében

Forrás: ITM–GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2023-as évre (tavasz) (N=1339–1341)

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
	Munkanélküliségi ráta	(szeptember)	5,5%	5,5%	5,5%
Németország	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(szeptember)	47,8	48,3	49,1
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(szeptember)	84,3	75,2	88,6
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(szeptember)	102,1		103,5
	Munkanélküliségi ráta	(szeptember)	3,5%	3,7%	3,7%
USA	CB fogyasztói bizalmi index	(szeptember)	108,0	104,5	103,6
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(szeptember)	52,0	51,8	51,5
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(szeptember)	48,1	49,5	49,4

¹ <https://www.ifo.de/en/survey/ifo-business-climate-index>

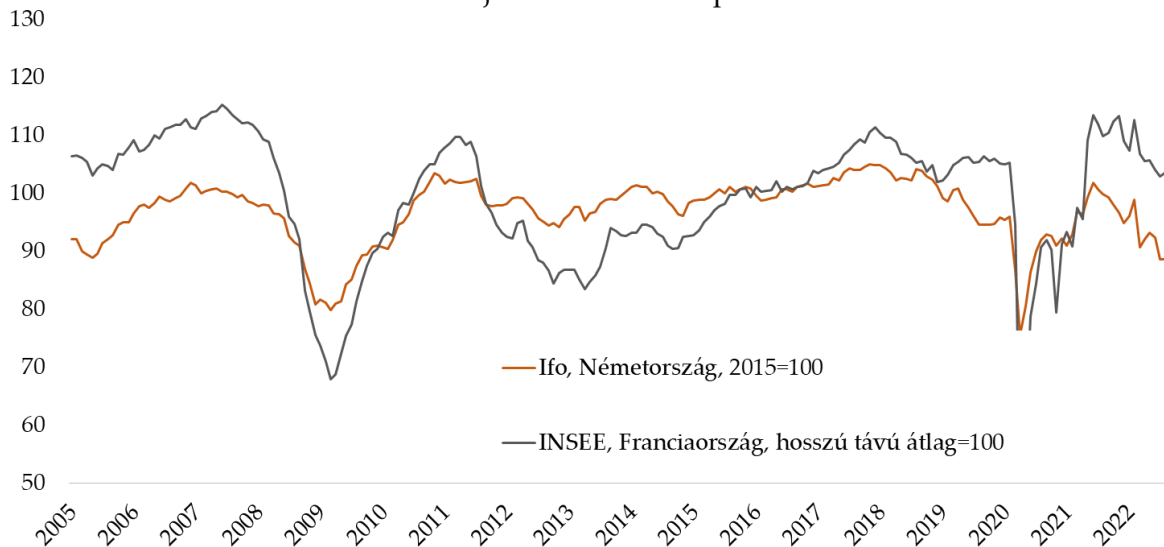
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

További adatok forrása: <https://www.bloomberg.com/markets/economic-calendar>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke csökkent augusztushoz képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest szintén csökkent, és elmaradt a várakozásoktól. A munkanélküliségi ráta ugyanazon a szinten maradt Németországban. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index csökkent az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke jelentősen nőtt az előző hónaphoz képest, és jobban teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke szintén nőtt a augusztuséhoz viszonyítva. A munkanélküliségi ráta javult az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke csökkent augusztushoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2022. szeptember

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI
1065 Budapest, Lázár utca 10.
Tel: 1/235-05-84
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Bacsák Dániel elemző GVI
Nyíró Zsanna elemző GVI
Tóth Katalin elemző GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina
ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2022. szeptember, Budapest,
2022-10-14